

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

Letnik I.

V Ljubljani 1. maja 1900.

Št. 9.

Na razpotju.

Ze v prvi številki „Slov. Učitelja“ smo jasno označili protikrščansko gibanje, ki se je začelo pojavljati med slovenskim učiteljstvom. Opozarjali smo na dve struji, ki se kažeta v tem gibanju: liberalna in socialnodemokraška (jungovska).

Liberalno polovičarstvo in frazerstvo nima več mnogo privlačne sile, kajti praznih besedi se vsakdo kmalu naveliča. Tem nevarnejše je ono gibanje, ki se je pričelo preteklo leto na Štajerskem pod imenom „stranka mladih ali jungovcev“ in zastopa radikalne socialnodemokraške nazore. Živahnost, s katero jungovci nastopajo, brezobzirna kritika sedanjih šolskih razmer in zlasti neka prenapeta domišljavost, ki jo gojé v svojih glasilih in na svojih shodih, vse to pridobiva „stranki mladih“ dokaj pristašev.

Mi smo jungovski program že pojasnili in obsodili: brezverski je in brezdomovinski. Zato se najmanj strinja s tradicijami slovenskega učiteljstva, ki je vsaj do zadnjega časa vedno ščitilo vero in ljubezen do domovine.

Človek bi mislil, da stranka s takim programom pač ne more pri nas dobiti tal in najmanj med učiteljstvom, ki ji celo preprosti delavci, ki so vendar veliko bolj omejeni in vsled tega bolj pristopni socialističnim slepilnim besedam, hrbet obračajo.

Vsak, kdor trezno razmišlja naše slovenske razmere, mora tudi uvideti, da bi brezversko jungovsko rovarstvo še poostrilo nasprotje med učiteljstvom in vernim slovenskim ljudstvom, mu vzelo še tisti ugled, ki ga sedaj vživa in ga popolnoma ločilo od njega. Množili bi se razpori med učitelji in duhovniki, kakeršnih je liberalizem že zadnji čas obilo povzročil, uničilo bi se vsako delovanje učiteljevo, gotovo v veliko škodo našemu narodu.

A navzlic tem posledicam, ki jih mora pri nas jungovsko gibanje povzročiti, se vendar premnogi dajo zapeljati samozavestnim besedam demokraških voditeljev. Stranka „mladih“ se vedno bolj razširja na Slovenskem. Ne samo na Štajerskem, kjer jo je ustanovil „Lehrerbund“, tudi na Kranjskem že šteje svoje pristaše.

Bridka resnica, katero si moramo z osramočenjem priznati! — Koliko je nemških krščanskih učiteljev, ki so organizovani v krščanskih društvih, da negujejo svoje stare ideale: vero očetovsko in ljubezen do domovine; koliko je nemško-nacionalnih učiteljev, ki v svojem narodnem ponosu zaničujejo brezdomovinstvo „mladih“! Le slovenski učitelji tako pozabljajo svojih verskih in narodnih dolžnosti, da se oklepajo te socialno-demokraške stranke!

In „Učit. Tovariš“, ta list, ki je zadnji čas pravi vzor breznačelnosti, ki sam ne ve ali je bel ali črn, ali mrzel ali gorak, ki je še nedavno hotel veljati za krščanski list in hkrati prodajati liberalno modrost, tudi ta je postal sedaj trobilo „kranjskih mladih“.

Na razpottju smo!

Dobro vemo, da večina slovenskih učiteljev ne bode hotela slediti za jungovskimi voditelji in ne odobruje njihovega programa. Saj se je ta program že večkrat obravnaval na učiteljskih shodih in marsikje obsodil in zavrgel. Toda take izjave same ne zadostujejo. Treba je jungovski agitaciji nasproti postaviti trdno krščansko organizacijo.

Ali naj bi na Slovenskem ne bilo mogoče izvršiti tega, kar se je izvršilo po vseh nemških deželah?

Slomškovo stoletnico letos obhajamo. Povsod bodo slavili tega največjega slovenskega pedagoga s slavnostnimi shodi in veselicami, razpravljali bodo o njegovih zaslugah za šolstvo in slovenstvo, navduševali se za njegovo vzorno delovanje za vero in narod. Toda kaj pomaga tako slavlje, ako se hkrati širi med nami brezversko in brezdomovinsko jungovstvo, ki bije v obraz njegovim načelom? Ali ni Slomškova proslava vpričo temu gibanju goli humbug?

Zato pokažimo ne le z besedo, temuč tudi v dejanju, da smo vneti za njegove ideale. Združimo se v močno četo, ki se bode junaško bojevala za vzor, kateremu je bilo posvečeno vse Slomškovo delovanje. Ta vzor je: *krščanska šola*. „Slomškovo društvo“ krščanskih učiteljev in uči-

teljic bodi ob stoletnici najlepši spominik možu, ki je vedno deloval za krščansko vzgojo mladine.

Pomnik postavimo mu tak . . .
Da slednji skuša biti mu enak! —

Nasprotstva pri tem podjetju seveda ne bode manjkalo. Saj so naši neprijatelji še vedno skušali s terorizmom vničiti to, čemur se niso mogli vstavljati s pametnimi razlogi. Nas mora v tem boju krepiti zavest, da se bojujemo za pravično in sveto stvar. Spomin Slomškov naj živi in nas spodbujaj na delo krščansko!

Sveti Janez Krstnik de la Salle,

ustanovnik reda „bratov krščanskih šol“.

I. Njegovo življenje.

Ker je sedaj šolsko vprašanje na dnevnem redu vseh politikov, velikih in majhnih, opazujemo v pedagoški literaturi nenavadno gibanje. Posebno se obdeluje zgodovinska stran vzgojeslovja, in vsako leto izhaja veliko število knjig o življenju, delovanju in slovstvenih delih vzgojiteljev minulih dob. Veliki učitelji, ki jih je rodila katoliška cerkev, se žalibog radi prezirajo, ker manjka krščanskih opisovavcev njihovega življenja.

Slovesnost kanonizovanja¹⁾, ki se bode prihodnji mesec v Rimu vršila, nas spominja enega najslavnejših krščanskih vzgojiteljev — **J a n e z a d e l a S a l l e**.

Gotovo moramo spoštovati vzgojno delovanje moža, čegar delo je srečno prestalo dvestoletne hude viharje, in se vedno bolj razširja. Ako kdaj, posebno tu delo hvali mojstra.

Kar je dosegel Lancaster v Angliji, Pestalozzi v Švici, Francke na Nemškem, se ne more nikakor primerjati z velikanskimi uspehi, ki so jih dosegli la Salle in njegovi bratje v Franciji in v drugih delih sveta.

Naj so nemški pedagogi vzgojeslovje znanstveno bolj vtemeljili, vendar je izkušnja pokazala, da je la Sallov poduk modrejši in vspešnejši. Vrhu tega ne smemo pozabiti, da je la Salle z organizovanjem ljudskega šolstva za stoletja prehitel naše novejšo stremljenje. Zlasti pa nam je ta svetnik dal lep zgled junaške stanovitnosti, katero je sam pokazal pri vzgojnem delovanju in jo tudi vdahnil svojim sinovom. Tega duha hočemo vneti v vseh, ki se trudijo s težkim delom odgoje.

Janez de la Salle se je rodil v Remežu (Reims) 30. malega travna l. 1651. Nebo ga je obdarilo z vsem, kar svet čisla in išče. Oče Ludovik de la Salle, svetovavec na sodišču v Remežu, je bil rojen iz stare rodovine Bernske, mati Nikolaja pa je bila hči Janeza Mojeta, gospoda brujetskega in Perete L espanjol. Oba sta štela med svojimi sorodniki može, ki so imeli najčastnejše službe v vojaštvu in v državi.

¹⁾ Blaženi Janez Krstnik de la Salle bode mesca majnika v Rimu slovesno proglašen svetnikom.

Nikolaja de la Salle je smatrala za dolžnost, da sina v njegovem destinstvu sama nadzoruje in vodi. Morda je bila gledé telesne vzgoje nekoliko premehka. Zato je postal deček preobčutljiv in izbirčen v hrani in obleki. Pa za izobraženje duha je kazala mati vzgledno skrb. Čim se je pokazal v detetu prvi žarek uma, učila ga je roke sklepati, Boga, nebeškega Očeta častiti in mu je umela v primernih besedah pripovedovati proste in pobožne misli, kakoršne se prilegajo detinskemu srcu. Mladi Janez je kazal zgodaj, da ga je Bog poklical za velikega svetnika. Če tudi mlad, bil je zelo usmiljen do revežev in je razodeval nenavadno nagnenje k pobožnosti. Otroške igre ga niso mikale, le to je hrepenel, da bi ga stariši vzeli v cerkev ali mu jeli praviti kako sveto povest.

Oče Ludovik de la Salle se je po delovanju v uradu razveseljeval z godbo; vsak teden je zbral cvet remeske družbe k večerni veselici, na kateri so godli najbolj izbrani mestni umetniki. Janez, ki je imel lep glas, se je učil godbe. Ako so ga pa hoteli imeti pri teh družinskih koncertih, so morali izbirati koše, kateri so budili pobožnost. Tudi če je bil sam v svoji sobi, ali če je počival, ponavljal je ganljive pesmi, katere je bil slišal v cerkvi. Petje ga je vedno močno razveseljevalo; pozneje je je uvedel v svojih šolah kot zapovedan nauk.

Kot osemleten deček je prišel Janez de la Salle v višje šole remeske. Z zdravim umom obdarjen, ubogljiv proti učiteljem, pazljiv na učenje je postal kmalu prvi učenec svojega razreda. Nikdar ni prevaril upanja, ki so je stavili nanj predstojniki.

Pa še bolj kot v učenju, napredoval je v čednosti. Že pred prvim svetim obhajilom se je pripravljaj na to sv. opravilo z natančno pokorščino proti starišem, s pazljivo čuječnostjo in z izvrševanjem pobožnih del.

Malo dnij po prvem sv. obhajilu se je pogovarjal s stariši o svojem poklicu. Stariši so želeli, da bi prevzel kako državno službo; on pa jim je razodel, da mu Bog ni odmeril tega poklica. „Kaj pa hočeš biti?“ vprašajo ga začudeni stariši. „Rad bi postal duhovnik.“ Oče izprva ni hotel pritrditi njegovim željam. Toda, ko je spoznal, da sina res kliče Bog, mu je dal dovoljenje, da se pripravlja za duhovski stan.

Jednajstletni Janez je tonsuro prejel dné 11. sušca l. 1662. v nadškofovski kapeli v Remežu. Od tega dne, ko si je izvolil Boga za edini delež, bili so njegovi napredki v študijah še imenitnejši in naglejši.

L. 1670. gre v Pariz v semenišče sv. Sulpicija, da bi se učil bogoslovja in se pod vodstvom najimenitnejših mož, ki so vodili preslavni duhovski zavod, pripravljaj na sv. mašnikovo posvečenje.

Tam si je pridobil mladi la Salle nenavadne znanosti in je tudi zelo napredoval v svetosti. Tam se je navzel one gorečnosti za podučevanje otrok, katero so občudovali sovrstniki in vsi, ki so ga poznali.

Lešasie, vodja sv. Sulpicija, mu je dal častno izpričevalo: „Gospod de la Salle je bil zvest izpolnovavec pravil, natančen v skupnih vajah. Njegovo vedenje je bilo vedno mirno in spodobno. Nikdar ni nikogar razžalil.“ Mnogo

njegovih součencev mu je od tu ohranilo spoštovanje, katero so mu pozneje v toliki meri skazovali.

Do l. 1671. se ni pripetila pobožnemu gojencu nobena nesreča. Toda Bog, ki ga je odmenil za zgled junaške vdanosti, mu je poslal tedaj dve težki izkušnji, ki nista mogli biti britkejši. Dne 19. malega srpana l. 1671. mu je umrla mati in 9. malega travna naslednjega leta je umrl oče. V tem kratkem času sta se pretrgali najnežnejši vezi, ki sta ga vezali na svet: postal je sirota in moral je zapustiti semenišče sv. Sulpicija, da bi prevzel odgojo svojih mlajših bratov.

Le molitev ga je hrabrila v tej bridki žalosti.

Ko se je vrnil v Remež, je skrbel pred vsem za modrega izpovednika, katerega bi tudi mogel vpraševati za svet v odgoji bratov. Previdnost božja mu je takega pokazala v osebi Nikolaja Rolanda, kanonika in doktorja bogoslovja pri stolni cerkvi. Ta pobožni duhovnik je v Remežu ustanovil družbo sester, imenovanih od „Deteta Jezusa“, katere so se pečale z vzgojo revnih sirot. Njihov ustanovitelj jim je prepustil svoje imetje, da bi bile oskrbljene z vsem potrebnim; dal jim je pravila in jih sam vadal v duhovnem življenju in podučevanju.

Ta vzgledni duhovnik je pridobil Janeza de la Salle, da se je zavzel za njegovo delovanje. Naš svetnik je bral v tem času tudi „Opomine“ Karola Demije mestnim očetom v Lijonu in je sklenil z vsemi močmi delovati za poduk in vzgojo mladine. Med tem ni pozabil velike odgovornosti, ki jo je prevzel po smrti očetovi kot oskrbnik svojih bratov. Z veliko skrbjo je čul nad njihovo odgojo.

Pa tudi samega sebe ni zanemarjal. Na vseučilišču remeškem je zopet nadaljeval učenje. Častitljivi sobratje pri stolni cerkvi so ga videli pri duhovnih opravilih zopet natančnega in spodbudljivega kakor poprej, ko je bil šel k sv. Sulpiciju. Prvo sv. mašo je daroval o Veliki noči v stolni cerkvi v Remežu l. 1678.

Kmalu potem, ko je bil de la Salle posvečen v mašnika, pričelo se je njegovo delovanje na polju šolstva in vzgoje.

B. J. N.

(Dalje prihodnjič.)

Računstvo v ljudski šoli.

Dobro znani pisatelj zelene Štajerske pravi spominjaje se mladostne šolske dôbe: „Kadar so pa števila prišla na vrsto, prihajalo mi je takoj slabo; zakaj, kakor sem črke rad imel, prav tako sem se bal že od nekdanj — števil!“ — „Hm, zato tudi pozneje ni znal računati na poti skozi življenje in bi mu bila slaba predla, da mu ni dežela prišla na pomoč“, smeli bi reči. — Kakor njemu, godi se še marsikateremu naših učencev in učenk, akoravno jim pozneje bržkone sreča ne bo tako mila!

Da računstvo ni vselej in povsod šolski mladini priljubljen predmet, vemo pač vsi. Mnogokrat se čuje tožba, da otroci ne znajo računati. Od kod

to? Dandanes napredujemo na vse strani, tudi računstvo ne zaostaje, od kod torej še vedno slabi uspehi tu in tam? — Res je, kakor se pogosto čuje, da ni vsak za računstvo „rojen“ — a vsa krivda naj se vendar ne zvrta na otroke. Časih tiči vzrok tudi kje drugje. To nam jasno dokazujejo večrazrednice, kjer deluje več različnih učnih moči. Tu nahajaš večkrat v tem razredu učence in učenke, ki se veselijo na vsako računsko uro — v onem razredu pa so jim te ure najpustejše in najdalgočasnejše, — prav kakor je učitelj ali učiteljica v tem in onem razredu. Otroci so zrcalo, ki zvesto kaže veselje učiteljevo do predmeta ali pa tudi mržnjo. Do česar ima učitelj veselje, tega se oprijemljejo radi tudi otroci, nasprotno pa mrzé predmet, katerega obdeluje učitelj nerad ali dolgočasno.

Če hočeš torej učence uspešno poučevati v tako potrebnem predmetu, kakor je računstvo, moraš jih vneti zanj! — Veselje do stvari nam osladi vsak trud. — Veselje pa bodo imeli do števil, ako jih ne preoblažaš s preobilno in preobsežno učno tvarino; pač pa gledaš na to, da se otroci uglobovajo v predmet ter se mnogo vadijo in praktično vežbajo v računih, katere bodo res kdaj potrebovali v vsakdanjem življenju.

Marsikaj se je že govorilo in pisalo o obsegu učne tvarine iz računstva, ki naj se obdelava v ljudski šoli. Ta zahteva to, oni kaj drugega, ta več, oni manj. Pri določitvi učne tvarine imejmo smoter ljudske šole pred očmi. Njena naloga je, mladini dati trdno podlago za poznejše samostojne izobraževanje, ni pa njena dolžnost, da pri otrocih doseže vsestransko popolno znanje učnih predmetov. Podati ima torej otrokom le elemente posameznih strok. Kaj pa so elementi računstva? — To so četverne osnovne vrste računstva s celimi števili, z desetinskimi in navadnimi drobci ali ulomki. Na te štiri vrste se opira vse računstvo v ljudski šoli ter se naj uporablja za proračunjenje cene, časa, zlasti trajnosti, odstotkov, obrestij ter poprečne cene, ker to so večinoma računi, ki jih potrebujemo v vsakdanjem življenju. Družbeni računi, rabat, rokovni račun, in k večjemu še mešani (aligacijski) računi pridejo še le v drugi vrsti v poštev, ako čas dopušča. Na nje je mogoče ozirati se le na večrazrednicah in ob celodnevem pouku. Da se imajo otroci vsestranski in temeljito seznaniti z novci, merami in utežami, ne poudarjamo še posebej, to se razume že samo ob sebi!

To je tedaj potrebna učna tvarina iz računstva, ki naj se obdeluje v ljudski šoli. Preostaja nam še pokazati, kaj je manj potrebno, ali bolje, kaj je do cela odveč, ker jemlje mladini ne le čas, temveč le premnogokrat tudi veselje do računstva. Taki računi so: proračunjenje časa; n. pr. kje v življenju soštevamo in odštevamo ali celo množino in delimo dneve, ure, minute in sekunde? Taki računi nimajo ni praktične vrednosti za življenje, ni vzgojevalnega pomena, zato se lahko brez skrbi opuste. Prav tako odveč so računi časa gledé na začetek ali konec, potem računi z navadnimi ulomki, ki imajo velike in nepripravne imenovavce. Zato tudi iskanje največje skupne mere in najmanjšega skupnega mnogokratnika na poseben način ni drugega kakor izguba časa. Tudi pri računih z desetinskimi

ulomki bi bilo dovolj, če ostanemo pri tisočinkah ter ne segamo še po deset in stotisočinkah ali celo milijontinkah, ki za navadno vsakdanje življenje nimajo nikakoršnega smisla. Prav tako nepraktični so tudi računi s previsokimi števili. Kdo pač v vsakdanjem življenju računi z milijoni in bilijoni? — Vso to učno stvarino smemo torej imenovati nepotrebno in jo lahko izpustimo, da ne mučimo brez potrebe otrok.

Če učno stvarino iz računstva spravimo v tako minimalno mero, a to dobro in temeljito obdelujemo in pridno vežbamo, potem ni dvomiti, da bo postala otrokom do cela jasna, da jim bo učenje ljubo, in da si bodo to pridoma osvojili za življenje!

„Predmet je že sam sebi metoda“, pravi Grube. Če govorimo o računskem pouku v ljudski šoli, ne moremo si kaj, da ne bi rekli katero tudi o metodičnem postopanju v računstvu.

Ne dá se tajiti, da so števila sama na sebi abstraktna in se zato odtegujejo našim predstavam. Zato se ne zanimamo lahko zanje, dokler so za nas le abstraktni pojmi. Prav tako se godi našim malim učencem in učenkam v elementarnem razredu. Zato je v tem razredu pred vsem najpotrebnejše nazorno poočitovanje števil ter vaja in zopet vaja v posameznih operacijah. Jasno razumevanje, predstava in vaja je tu glavna stvar. Kolikor jasneje se otroci zavedajo vsakega posameznega števila, toliko trdnejšo podlago so si pridobili in toliko lažje jim bo računstvo v naslednjih razredih. Iz tega razvidimo, kako potrebno je v računstvu, zlasti ko stvarjamo učencem prve številne pojme, da postopamo skrbno, nazorno, poočitovalno, strogo metodično in — počasi. „Počasi se daleč pride“, pravi star pregovor. Vsaka površnost, vsako preskakovanje, vsaka prenagljenost v tem oziru se ob poznejšem pouku britko maščuje. V krogu števil od 1—20 se utemeljijo pojmi za vse številoslovje!

Kar si more otrok jasno predstavljati, do tega ima tudi veselje, za to se zanima. Predstave se mu spajajo brez posebnega napora in sile, pojmi se utrjujejo in po obilni vaji postanejo last otrokova za vselej. Preidejo jim v meso in kri. Uspeh je zagotovljen. Veselje do predmeta raste otrokom še zlasti, če se jim posreči samim najti ta in oni rezultat ali celó pravilo. Kar si otroci ob svojem pòtu in trudu prisvojé, to jim je še le posebno drago. Zato naj otroci pridno sodelujejo. „Premišljeva je naj se otrok uči računati računajoč premišljevati,“ pravi Hentschel. To pa otrok rad stori, če ima predstave dovolj jasne — torej še enkrat: pouk bodi nazoren! L. Š.

(Konec prihodnjič.)

„Slovenska Matica“ in učiteljstvo.

Letošnji letopis „Slovenske Matice“, ki leži pred nami, se razlikuje od svojih prednikov po tem, da obsega le razna poročila o delovanju „Slovenske Matice“. Znanstvene razprave, kakor so bile v prejšnjih letnikih, so letos izšle v posebni knjigi z naslovom „Zbornik“. — „Letopis“ nas seznaja z upravištvom „Slovenske Matice“, našteva nam poverjenišтва

in poverjenike, poroča o delovanju „Slovenske Matice“, o društveni knjižnici, podaja imenik društvnikov in umrlih ustanovnikov, našteva društva, ki s „Slovensko Matico“ zamenjujejo knjige in naposled še objavlja zaznamek knjižne zaloge.

Pri tej priliki hočemo podati kratek pregled, kako je kranjsko učiteljstvo zastopano pri tem velevažnem književnem društvu. Žalibog moramo reči, da je le malo učiteljev in še manj učiteljic društvnikov „Slovenske Matice“. Da bi pa med kranjskim učiteljstvom vsaj za v bodoče vzbudil večje zanimanje za to društvo, podajam kratek pregled dosedanjih društvnikov, kateri nam kaže, kako se osobito v nekaterih okrajih učiteljstvo jako malo zanimlje za „Slovensko Matico“. Navedel sem natančno za vsak okraj posebej, koliko je vpisanih učiteljev, koliko učiteljic, katehetov (tu sem upošteval le stalno nameščene katehete), ljudskih šol, okrajnih učiteljskih knjižnic in učiteljskih društev.

Okraji	Učitelji	Učiteljice	Kateheti	Ljud. šole	Okr. učitelj. knjižnice	Učiteljska društva	Skupaj
Črnomelj	1	2	—	2	1	—	6
Kamnik	13	1	—	—	1	—	15
Kočevje	7	—	—	3	1	—	11
Kranj	13	—	1	3	1	—	18
Krško	12	2	—	4	1	—	19
Litija	1	1	—	—	1	—	3
Ljubljana	18	3	3	6	1	1	32
Ljubljanska okolica	9	1	—	1	1	—	12
Logatec	16	3	1	3	1	—	24
Novo mesto	4	—	—	—	1	—	5
Postojna	11	—	—	2	1	—	14
Radoljica	11	5	—	2	1	—	19
Skupaj	116	18	5	26	12	1	178

Iz predstoječega pregleda je razvidno, da je največ matičnih društvnikov v Ljubljani (namreč 32), za Ljubljano sledi logaški okraj (s 24 društvniki); najmanj udov (le 3!) je v litijskem okraju; pa tudi novomeški (5) in črnomeljski (6) okraj nista dosti na boljem. Tovariši in tovarišice, vzdramite se! Potrudimo se, da v vsakem okraju dosežemo vsaj število ljubljanskih društvnikov. — Ako primerjamo, kako so zastopani učitelji v primeri z učiteljicami ali obratno, uvidimo takoj, da so učiteljice le z malimi izjemami (črnomeljski in litijski okraj) v veliki manjšini. Največ učiteljic-društvenic je v radovljiškem okraju; nobene pa ni v kočevskem, kranjskem, novomeškem in postojnskem okraju. Gospodične učiteljice, ali ne zahtevate vedno enakih pravic z učitelji? Z enakimi pravicami sprejmite tudi jednake

dolžnosti! — Tudi mnogo ljudskih šol še pogrešamo med društveniki „Slovenske Matice“. V treh okrajih ni nobena ljudska šola naročena na matične knjige, kar je jako slabo znamenje. Izmed društev je le „Slovensko učiteljsko društvo“ ud „Slovenske Matice“. — Hvalevredno je tudi to, da 18 ljudskih učiteljev opravlja poverjeniški posel; med tem, ko je nasprotno jako grajati, da pri šesterih poverjeništvih ni vpisan noben učitelj, oziroma učiteljica ali šola, dasi so uprav v tistih krajih večrazredne šole. — Tovariši in tovarišice, pristopimo v prav obilnem številu k „Slovenski Matici“, pa tudi šole naj se številneje naročé na matične knjige!

N.

LISTEK.

M o z a i k.

IV.

Kančnik tolažnik v nesreči.

Ljudje so zelo vzprejemljivi in hvaležni za izraze sočutja v nesreči . . . Dostikrat si pridobi človek ravno vsled sočutja, ki je ima z ljudstvom v nesreči, hipoma njegova srca, da mu je naklonjeno in dolgo goji zanj ljubezen in hvaležnost . . .

Tako se spominjajo naši ljudje tudi Kančnika. Ti vedó, da se je Kančnik radoval ž njimi, kadar so bili veseli, da je bil pa tudi žalosten in je sočustvoval ž njimi, kadar jih je zadela nesreča.

Dobro je poznal mišljenje in čustva našega ljudstva in je vselej ubral pravo struno, ki je še dolgo brnela in zvenela v nepopačenih ljudskih srcih in budila ljube spomine . . . na preteklost . . . spomine na njihove drage . . .

Človek je v nesreči potreben tolažbe. Tolažba dviguje njegovega duha iz osamelosti, v katero ga pogreza nesreča, tolažba ga navdaja z novimi upi, ki mu razsvetlujejo življenja pot . . .

Kaj pa je mogel skromni učitelj storiti, da je tolažil svoje rojake ob uri nesreče?

Ej malo, . . . pa vendar po mislih ljudstva mnogo.

Pred mano leži ostanek verzov. Skromen ostanek je to in neznaten, katerega pa ljudstvo ni zavrglo, ni pozabilo . . .

Pesem nagrobnica je za mladim možem . . .

Umril je bil mlad, toda spoštovan mož, Štihor Anton, ki je imel mnogo sorodnikov in prijateljev. Rad ga je imel tudi Kančnik, saj je bil pred leti njegov učenec. V dolgotrajni bolezni ga je pogostoma obiskoval . . . Ko pa je umrl v cvetu let, zapel mu je na grobu sledečo žalostinko:

„O, ti smrt, kaj si storila?
Tako mladega si vkosila,
Kar Bog sklene, to storiš,
Tudi mladega pokosiš.“

Po vsi far' smo ga poznali,
Mesojedca imenvali.
Malo vžival je ta svet,
Komaj petindvajset let.

Dosti tednov je bil bolan;
Boga je prosil noč in dan,
Da kmalu bi ga k sebi vzel,
Da sklenjen ž njim bi bil vesel.

Očeta, mater zdaj pokličem . . .
Le pogledite ga mrliča!
Vašega preljubga sina,
Ne pustite iz spomina.

V jamo smo ga dan's spremili,
Lepo zanj Boga prosili,
Da mir in pokoj bi mu dal,
In tudi večno luč prižgal.

Pridi sem, ti ljuba žena;
Ž njim si bila poročena,
Zmoli zanj molitvico,
Daj mu jo v popotnico!

Pomisli, kam gre zdaj tvoj mož,
Tud' ti enkrat za njim šla boš,
Položili truplo bomo v grob,
A dušo vzel je k sebi Bog.

Zdaj pa žalost popustimo,
Skupaj vsi Boga prosimo:
Da njemu dal bi sveti raj,
Pa tudi nam na vekomaj.

Nihče ni imel suhega očesa, ko je stari šolnik s tresočim glasom pri odprtem grobu popeval.

„Bog Vam povrni!“ vsklikne iskreno mlada vdova, stiska mu velo roko ter jo moči s solzami in poljubi.

Hvaležno mu stisneta roko oče in mati.

Pa tudi drugim je bila pesmica všeč.

Ta pesmica se ni ohranila vsled klasične lepote, globokih mislij, ampak zato, ker jo je zapel Kančnik ob času, ko je mogla vzbuditi v ljudskem srcu hvaležnost.

Zato pesmica in ž njo spomin na Kančnika med ljudstvom še vedno živi.

Podgoričan.

Slovstvo.

Pisanice. Pesmi za mladino. Zložil Oton Zupančič. — Ljubljana 1900. Zal. Schwentner. Str. 61.

Takoj povemo odkrito: z veseljem smo prebrali drobno knjižico. To so zares ljubke pesmice. Izvirne so, otroško - preproste in otroško - pristrčne, pa sveže, polne življenja. Tu se pogovarja mak z vetrom, metuljčki s cvetkami, oblak z oblačkom, zarja z deco, deklica z jagodo, vnuček z dedom, bor z borom, potnik z vranom itd. itd. — kratko malo: tu vse živi in vzbuja življenje. Vse je konkretno, poosebljeno, vse po otroški domišljiji umerjeno. In kako preprosto je vse to!

Mak, mak, mak
sredi polja kima,
mak, mak, mak
rdečo kapo ima . . .

Ali ste slišali! Pa nam predstavi kdo „gizdalina“ maka bolj priprosto in bolj plastično! — Ali pa: metuljčki so seli na zelene vejice in so pili medico iz cvetnih čašic . . .

Ko so se napili,
so se poslovili
in se pošalili:
„Kdaj pa vi k nam pridete?“

Po nebu plavata dva oblaka, rodna brata
pa se srečata nad vršinami gora:

„Kam si kanil, bratec beli?“
„Onkraj gore glej polje,
glej gorice vinorodne:
moje čakata rosé.“

Ti? — „Glej doli tu pod nama
krasen svet in jasen cvet!
tja ponesem v krilu črnem
bliska žar in toče led.“

Hočete še? Zarjo budé ptičke, češ: cvetke
so nas poslale pó-te, komaj te že čakajo. In
zarja vstane, odpré lahno nebeška vrata in
nje svetli žarki privró na svet:

„Dobro jutro, cvetke moje!“
zarja jim v pozdrav hití,
„Dobro jutro, dobro jutro!“
njej zveni od vseh strani.

To je res poezija, otroška, a lepa, pristna poezija. Koliko bi morali še navajati, če bi hoteli izpisati vsa krasna mesta iz teh „Pisanic“! „Žarki“, „Kanglica“, „Zvečer“, „Mornar“, „Ločitev“ in še druge so biseri, ki človeka tem bolj veselí, čim bolj jih ogleduje. Po svoji preprostosti ena najlepših je „Pesem nagajivka“.

Zima, zima bela
vrh goré sedela,
vrh goré sedela
pa tako je pela
pa tako je pela,
da bo Mirka vzela,
da bo Mirka vzela,
ker on nič ne dela,
ker on nič ne dela,
ker on nič se ne uči —
čaki, čaki, Mirko ti!

Tu jo imate! Kdor naredi boljše o Mirku
in o zimi — pred njim klobuk doli!

In še eno moramo postaviti celo tu sem,
ono o „božjem volku“.

Čurimuri, božji volek,
božji volek moj,
zleti, zleti in pokaži,
kje je domek tvoj!

Z roke dečkove je božji
volek odletel
pa na polja pisani je
cvetki obsedel.

Čurimuri, božji volek,
tam je domek tvoj,
zdaj pa zleti in pokaži,
kje je domek moj!

Poletel je božji volek
k solncu pod nebó —
dolgo je za njim strmelo
dečkovo oko.

Kako krasna je ta drobna pesmica! Najlepša je v celi zbirki, ker je v nji na tako prirčen, ljubeč način izražena tako vzvišena misel. Višjih misli v ostalih pesmicah pogrešamo, in v toliko nas s pedagoškega stališča ne zadovoljujejo. Tudi moramo pripomniti, da so nekatere pesmice za deco vendarle nekoliko premalo umljive, n. pr. „Pomladna bajka“, „Gini“, „Ledene rože“ in morda še katera. „Vran-a“ pa bi bil pesnik bolje izpustil iz zbirke. Nekamo čuden vran je to!

Jezik je lep, naroden. Pesniške mere so tvarinam povsem primerne, a stihi so sem ter tam neprijetno presekani, n. pr.

Pravi mu
solncece žareče:
„Daj odkrij
mi se!“ On se neče —

ali:

Težko živeti je težko brez
vernih tovarišev,
težko trpeti je daleč od
bratov, od starišev . . .

in še na nekaterih mestih.

Sicer pa rečemo ponavljaje: Mične so te „Pisanice“, veselje bode imela ž njimi slovenska mladina! —ab—

Šmarnice. Marijne čednosti in dobrote (usluge) po Patissu S. J. in Schepersu, Redempt. spisal P. Ladislav, O. S. Fr. — Občeznani in spoštovani prof. o. Ladislav Hrovat je letos podal Slovincem šopek „šmarnic“, po katerih tako radi segajo. Odlikuje jih zanimiva vsebina in gladek slovenski jezik. Prepričani smo, da se bode knjižica prikupila. Zato jo priporočamo.

„*Slovenska Matica*“ je izdala za leto 1899. pet knjig in sicer: Matija Kračmanov Valjavec, Poezije. Uredil Fr. Levce. (304 str.) — Beneška Slovenija. Prirodoslovski in zgodovinski opis s 15 podobami. Spisal Simon Rutar. (188 str.) — Zbornik. I. zvezek. Uredil L. Pintar. (259 str.) Vsebinska: Ivan Steklasa: Druga vojska z Benečani. — † Iv. Kunčič. — Vlad. Levce: Doneski k zgodovini književne zveze mej Čehi in Slovenci. — R. Perušek: Bibliografija slovenska. — Zgodovina slovenskega slovstva IV. del. Drugi zvezek. Spisal prof. dr. G. Lasec (153 str.) — Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. (313 str.) Vsebinska: Fr. Ks. Meško. Slike in povesti, II. del. — Dr. Matija Murko, Dr. Vatroslav Oblak (z dvema podobama). Končno so dobili člani tudi Letopis „Slovenske Matice“ za l. 1899. Uredil Evgen Lah. Vsebinska: Odbor, poverjeniki, člani in poročila odborovih sej.

Šola v boju proti pijančevanju. Po spisu: „Wie kann durch die Schule dem zur Unsitte gewordenen Missbrauche geistiger Getränke entgegengewirkt werden? Preisgekrönte Studie von Victor v. Krauss“ — Z dovoljenjem društva: „Oesterr. Verein gegen Trunksucht“ prosto poslovenil F. G. Drugi natis. Cena 60 vinarjev. — 8° 38 str.

Ta knjižica sicer ni nova prikazen na slovenem polju, ker je izšla že v drugem natisu, vendar radi porabimo priliko, da opozorimo na njeno važnost. — Pijančevanje (alkoholizem) je žalibog rak-rana slovenskega ljudstva. Kakor je zatiranemu irskemu narodu

ravno od pijančevanja pretila največja nevarnost, tako žuga isto tudi našemu narodu uničiti vse fizične in duševne sile. Trebalo bi tudi nam vnetih pridigarjev, kakršen je bil irski kapucin Mathew, da bi z ognjevitostjo besedo opisovali ljudstvu strašne posledice te strasti. — Kaj se je doslej storilo pri nas zoper pijančevanje? Prav malo. Cerkev je skušala vplivati na ljudstvo z „družbo treznosti“, ki se je po nekaterih krajih vpeljala in tudi štela precej udov, a žal ni imela zaželjenega vspela, in oblasti so napram ljudskim stiskam brezbrizna. Brošura opozarja na šolo in delovanje učiteljevo, ki lahko veliko stori, da se zlo pri mladini iztrebi ali vsa omeji. — Opisavši nevarnosti pijančevanja in sredstva, s katerimi bi se dalo zabraniti, povdarja pisatelj (oziroma prelagatelj) nalogo šole v boju zoper alkoholizem. Učitelj mora sam dajati občini lep zgled zmer-

nosti in vplivati na mladino v šoli in zunaj šole. Zunaj šole deluje s snovanjem kmetskih bralnih društev in vstavljanjem ljudskih knjižnic. Kjer so taka društva, je lahko poučevati ljudstvo o škodljivosti žganjepitja in spraviti poučljive spise med narod. — V šoli se mu pri pouku večkrat nudi prilika, opozarjati mladino na škodljivost in gnjusobo pijančevanja. — Tudi šolske oblasti naj podpirajo šolo v boju zoper alkoholizem. —

Po so glavne misli, ki jih podaja drobna knjižica. Seveda bi se tvarina dala še natančneje obdelati. Zlasti pogrešamo podatkov o alkoholizmu na Slovenskem in o delovanju zoper to zlo z ozirom na naše slovenske razmere. Tako bi razprava še pridobila na vrednosti. Vendar jo tudi v tej obliki priporočamo zlasti vsem učiteljem in katehetom. — Naj rodi obilo sadu!

Šolske vesti.

Izpremembe pri učiteljstvu. Suplentinja gčna. Antonija Avguštin je stalno nameščena na c. kr. dekliški šoli v Trstu.

Izpitni učiteljske usposobljenosti se pričnó na pripravnici v Ljubljani dne 7. majnika t. l.

Pripravnica za učiteljice se bode na željo koroškega deželnega zbora ustanovila v Celovcu. Dosedanja višja dekliška šola ne zadostuje več svojemu namenu.

V deželni šolski svet za Istro so na predlog vlade imenovani: Dr. Druskovich iz Cittanove; I. Markelj, ravnatelj pripravnice v Kopru; Lengebauer, ravnatelj realke v Pulju; P. Maresch, ravnatelj drž. gimnazije v Pulju. Kakor imena pričajo, ni v dež. šolskem svetu nobe-

nega Hrvata, akoravno je Istra skoraj popolnoma slovanska dežela. —

Šolo so zaprli v Suhoriji (okraj Postojna) zaradi ošpic, ki se razširjajo med mladino.

Nove šole. V Ljubljani se bode ustanovila III. deška ljudska šola. Nastanjena bode na Vrtači, v poslopju, kjer je sedaj osemrazredna slovenska dekliška šola. Ta pa se ima preseliti v novo poslopje, ki se je ravnokar pričelo graditi tik cerkve sv. Jakoba. — Trorazrednica v Šiški pri Ljubljani se ima razširiti v četverorazrednico. Dne 3. majnika se bode vršila v tej zadevi komisijska obravnava. — V Zagorju nameravajo ustanoviti obrtno-nadaljevalno šolo.

Drobtine.

† **Franc Janežič.** Dne 10. aprila je umrl v Mariboru po celem Štajerju občeznani in velespoštovani g. Franc Janežič, vpokojeni profesor c. kr. učiteljišča.

Pokojnik je bil rojen v Žalcu dne 13. septembra l. 1829. Od knezoškofa Antona Martina Slomška l. 1853. v duhovnika posvečen, je služboval kot kapelan

po več krajih. Leta 1865. je postal vodja glavne šole v Mariboru, kjer je učiteljske pripravnike poleg krščanskega nauka poučeval tudi v vzgojeslovju in poljedelstvu. Ko se je šolska postava l. 1869. izpremenila, je postal Janežič veroučitelj na istem zavodu in je bil l. 1883. imenovan stalnim profesorjem. V tej službi je mirno in vstrajno deloval do visoke starosti. Minulo leto je stopil v zasluženi pokoj, toda ni mu bilo prisojeno dolgo časa ga uživati. Huda pljučnica mu je veliki terek pretrgala nit življenja. Njegovega pogreba so se vdeležili g. profesorji c. kr. učiteljišča, zastopniki mariborskih srednjih, meščanskih in ljudskih šol, č. šolske sestre s svojimi gojenkami, mestni župan, c. kr. uradniki i. t. d. — Truplo so prepeljali v Žalec in ondi veliki petek dopoldne pokopali. — Blagi pokojnik si je postavil trajen spomenik v srcu svojih hvaležnih učencev. Bog mu podeli v nebesih večno plačilo za njegov trud!

† **Ivan Knavs.** Velikonočni pondeljek je umrl v Krškem župni upravitelj Ivan Knavs, velik mladinoljub in prijatelj šole. — Ne samo, da je več kakor 20 let sam poučeval veronauk na tamošnji ljudski in meščanski šoli po 14 ur na teden, se je odlikoval tudi kot pospeševatelj domačih šol. On je v prvi vrsti naklonil ranjkega Hočevarja, da je sezidal poslopje za ljudsko in meščansko šolo v Krškem. In da sta ta šolski dobrotnik in njegova vdova še poleg tega za šolske in druge občne koristne namene darovala okoli pol milijona goldinarjev, je tudi veliko pripomogel blagi pokojnik. — Ljubi Bog mu bodi v večnosti plačnik!

Obsodba „Učiteljskega Tovariša“. Učiteljsko društvo za okraj Volosko je izdalo sledečo izjavo: Ozirom na to, da učiteljstvo kotara Volosko uvidja potrebu i nuždu i korist, da svi slojevi hrvatsko-slovenskoga

pučanstva Istre, a naročito gg. svećenici i gg. učitelji-učiteljice živu složno, rade složno za prosvjetu rečenoga pučanstva, kako u istinu, hvala Bogu do sade i rade, poštujuć se medju sobom — „Učiteljstvo kotara Volosko“ na glavnoj skupštini, obdržavanoj u Opatiji dne 10. aprila 1900 — jednodušno odsudjuje pisanje iz Istre u brojevih 2, 4, 6, 8, 9. „Učiteljskoga Tovariša“; žaleć, što isti list nije ne samo otisnuo, no niti se osvrnuo na svojedobno iz ovog kotara poslane mu dopise, i nalažuć svom predsjedničtvu, da ovaj zaključak dade do znanja: 1. Uredničtvu lista „Učiteljski Tovariš“ moleć ga ujedno, da odustane od onakva pisanja; 2. Predsjedničtvu „Zaveze jugoslovenskih učiteljskih društava“; 3. Učiteljskim društvom u Istri; 4. Listovom „Naša sloga“ i „Edinost“. — „Učiteljsko društvo kotara Volosko“. — Sv. Matej, 11. aprila 1900. — Božo Dubrović, predsjednik. Marija Haidinger, tajnica.

Čmernege obraza je moral „Tovariš“ v svoji zadnji številki natisniti to nezaupnico. — Nič mu ne gre po sreči. V Istri ga krcajo po prstih, na Goriškem mu učitelji zlasti v „Gorici“ berejo levite, na Štajerskem kličejo: „Proč z njim!“ Zaslужeno plačilo njegovega rovarskega delovanja!

Učiteljske plače na Goriškem. V goriškem deželnom zboru je stavil poslanec dr. Venutti naslednji predlog:

Deželni zbor naj sklene:

§§. 2. in 5. deželnega zakona z dne 19. oktobra 1896. šte. 30 dež. zak., je izpremeniti tako:

§ 2. Na javnih ljudskih šolah so učitelji razvrščeni v tri razrede, to je: I. razreda s 1400 kron, II. razreda s 1200 kron, III. razreda s 1000 kron letne plače.

§. 5. Stalno nameščeni učitelji in podučitelji, ki so po prestanem izpitu učiteljske sposobnosti skozi pet let od tistega dne naprej, ko obvelja ta zakon, na kaki javni ljudski šoli v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel zaporedoma in z dobrim vspehom učiteljevali, dobijo 10 odstotni povišek svoje plače in tako od petih do petih let, dokler ne dosežejo šeste petletnine. — Predlog so podpisali vsi poslanci.

Predrznost. „Tovariš“ se drzne v svoji 11. št. napadati naše somišljenike češ, da so grobokopi učiteljskega stanú, ker nočejo trobiti v njegov rog. — Boli ga, da si naš list pridobiva vedno več ugleda, in da se vedno bolj množé njegovi naročniki. Zato ga razjeda bleda zavist in lotil se je psovanja. No prepričan naj je, da se mi ne zmenimo za njegovo bevskanje, temveč neomahljivo hodimo svojo pot.

Učiteljsko društvo za Goriško se je ustanovilo dne 18. t. m. Sprejelo je vse učitelje brez razlike narodnosti, vendar imajo večino v odboru naravno Slovenci.

Šolstvo na Koroškem. Koroški deželni zbor je vzprejel načrt zakona, s katerim se uredi učna doba na ljudskih in meščanskih šolah. Po tem načrtu traja šolsko leto v krajih, kjer ni srednjih šol, 46 tednov in se prične redno v sredo po Veliki noči. Velike počitnice trajajo od 15. septembra do 2. novem. Vsprejet je bil tudi spremenjevalni predlog posl. Grafenauerja, naj izjeme na prošnjo krajnega šolskega sveta predlaga okrajni in določa deželni šolski svet.

Šolstvo v kranjskem deželnem zboru. Pri točki „Ljudsko šolstvo in srednje šole“ je poslanec Žitnik predlagal resolucijo gledé enotnega postopanja pri rešitvah pritožeb o zakladu za šolske potrebščine. Posl. Schaffer je želel boljših prostorov za nemško deklško ljudsko

šolo v Ljubljani, poslanec Hribar drugega deželnega nadzornika in slovenskih knjig za razne predmete srednjih šol. Poročevalec je bil poslanec Ažman. Konečno je prišel na vrsto še proračun kmetijske šole na Grmu za leto 1900.

Katol. društvo slovenskih učiteljic v Gorici. Iz Gorice se nam piše: Dne 22. aprila so imele slovenske katoliške učiteljice v Gorici 19. shod pod vodstvom velečastitega gospoda Alojzija Kovačiča.

Predsednik je govoril o potrebi verskega prepričanja pri učiteljicah in navajal uzroke, zakaj vera večkrat peša.

Predsednica je opisala v svojem govoru Leonardo da Vincijevo sliko „zadnja večerja.“

Gospica učiteljica E... je deklamovala Šorlijevo „Iz starih časov.“

Peli ste se pesmi „O sanctissima“ in Volaričeva „Divja rožica.“

Določil se je čas in program za društveni koncert v prid nadaljnjemu izobraževanju društvencin.

Predsednica je društvencinam priredila nadaljevalni tečaj v petju, kateri se je pričel 22. februarja pod vodstvom vrle učiteljice gospice Heme Bagnalaste.

M. Holzinger pl. Weidich.

Naučni minister in učit. plače. Dne 31. sušca je bilo poslanstvo nemške avstrijske učiteljske zveze pri naučnem ministru vitezu Hartlu. Načelnik Katschinka je sporočil v imenu vsega učiteljstva v Avstriji ministru prošnjo, naj deluje vlada na to, da se lotijo deželni zbori nemudoma regulacije učiteljskih plač, hkratu pa naj izpremeni s pomočjo državnega zbora § 55. šol. zak. od dne 14. maja 1869. Minister Hartel je dejal, da § 55. nikakor ni možno izpreminjati. Glede učiteljskih plač v raznih deželah se je natančno informiral ter se prepričal, da je izboljšanje plač samo na ta način možno, ako prepusti država deželam do-

hodke osebne dohodarine, ki se naj porabirajo v povišanje učiteljskih plač. Država sama pa ne more nikakor povišati plač, zakaj treba bi bilo za to 20 milijonov goldinarjev, katerih bi noben finančni minister ne hotel dati.

Pri tej priliki je naučni minister ostro obsodil izzivajoče in rovarsko postopanje „jungovskih“ listov. „Učit. Tovariš“ je o tem delu ministrovega govora modro molčal. Menda se je tudi on čutil prizadetega!

Šolo nemškega „Schulvereina“ v Štoreh na Štajerskem si prizadevajo ondotni nemškutarji s pomočjo deželne politične in šolske oblasti vrniti slovenski občini teharški. Šola bi ostala to, kar je sedaj, dobila pa naj bi pravico javnosti in Teharčani naj bi jo vzdrževali sebi v sramoto in škodo. Vsi poštenei Teharčani so seveda odločno proti temu narodnemu madežu, „za“ glasovali so le oni siromaki, ki so bili v to — prisiljeni.

Šole v Rusiji. Ruska vlada pripravlja za pariško razstavo statistiko šol v Rusiji. Po dosedanjem izveštvju statističnega odbora ima Rusija okoli 1900 mestnih, občinskih (trorazrednih), cerkveno-župnijskih (dvorazrednih) in zasebnih šol druge vrste; od teh šol jih je 250 pod nadzorstvom sv. sinode. Osnovnih šol mestnih, selskih, župnijskih, vladinih, zasebnih itd. je 80.000 s 4.000.000 učencev. Moških klasičnih gimnazij je 191, pripravnih za gimnazijo 53, realk 115. Ženskih gimnazij, višjih in nižjih, je 346, pod upravo naučnega ministerstva, 62 pod upravo carice Marije, 60 pod upravo sv. sinode. Srednjih vojnih šol je 30, višjih za strokovno izobrazbo v raznih vedah in znanostih pa 656.

Profesorji nemških srednjih šol so imeli dne 10. t. m. na Dunaju shod, na katerem so se pogovarjali o pomanjkanju učiteljskega osebja za srednje šole; za-

htevali so, naj se suplentom zvišajo plače ter se jim leta suplentovanja vračunijo v pokojninsko dobo. Dne 12. t. m. pa so imeli ravno tam svoj shod nemški učitelji meščanskih šol.

Socialna šola se je ustanovila v Amsterdamu ter nuja teoretiško in praktično znanje onim osebam, ki se hočejo žrtvovati socialnemu delovanju na kateremkoli polju. Tu se poučuje o siromaštvu, o delavskih stanovanjih, vzgoji zapuščene in one madeži, ki je na slabem potu itd. Pouk traja dve leti. Prvo leto je namenjeno splošnemu poznavanju socialnih nauk, drugo leto pa socialnemu oddelku, kojega si je poslušalec izvolil. Tudi se sprejemajo poslušalci samo za prvi ali samo za drugi tečaj; dovolj je tudi vstop k posameznim predavanjem. Kot poslušalci se morejo sprejeti osebe možkega in ženskega spola, ki so dovršile 23. leto svoje starosti. Teoretiški del pouka se sklada iz predavanj o temah občinih (narodno gospodarstvo, ustava, zdravništvo) in o posebnih temah (siromaštvo, skrb za stanovanja, vzgoja otrok); k temu se pridružijo večerna predavanja, kjer se razmotrivajo specialni odelki narodnega gospodarstva in obramba delavstva. To šolsko leto je začelo 1. septembra 1899. Predava se o socializmu, asekuranci in o pripomočkih proti pijančevanju. Morda še doživimo, da se uvede slična institucija tudi pri nas?!

Učiteljski izpiti na Goriškem. — 7. maja t. l. se prično izpiti učiteljske sposobnosti za ljudske in meščanske šole v Gorici. Dozdaj se je oglasilo 21 učiteljev in učiteljic.

Šolstvo na Predarlskem. V Predarlski so se letos na novo uredile ljudske šole. Prvemu plačilnemu razredu (750 gld.) pripada sedem šol s 52 razredi, drugemu (600 gld.) 41 šol s 128 razredi; tretjemu (500 gld.) 73 šol s 100 razredi, četrte nu

(400 gld.) 32 šol z 32 razredi. Poslednjemu razredu so pridružene večji del gorske šole. Vrhutega je še 22 šol za silo, katere obiskuje po 7 — 20 otrok.

Učiteljski pokojninski zakon. Deželni zbor kranjski je v svoji 11. seji dne 26. aprila soglasno sprejel naslednji načrt zakona o učiteljskih pokojninah. (Poročevalec Višnikar.)

Odpravi se pred vsem najneugodnejša določba sedanjega zakona (§ 64.), po kateri je dobival učitelj po 10 službenih letih tretjino vštene plače, čez 15 let tri osmine in potem vsakih pet let po eno osmino več. Po novem načrtu dobi učitelj čez deset let 40 odstotkov službenih prejemkov, potem pa vsako leto (šest mesecev se šteje za celo leto) po 2 odstotka več. Učitelj dobi torej po 15 službenih letih polovico vseh prejemkov, čez 20 let 60 odstotkov. Najnižja normalna pokojnina za učitelja bode znašala 800 kron, za učiteljico 600 kron. Vdove so dobivale doslej povprek po 200 gld. Ako je imel učitelj 400 gld. plače, je vdova dobivala 133 gld. Sedaj se zvišajo njihove pokojnine za 25 odstotkov; najnižja pokojnina bode znašala 500 K na leto.

V zavodu šolskih sester v Mariboru je umrla č. sestra in vikarinja Salesia, roj. Veicer. Bila je v zavodu tudi učiteljica. Naj v miru počiva!

Bolgarski učiteljski pripravniki na Slovenskem. Dne 22. aprila je prišlo v Ljubljano 30 bolgarskih učiteljskih pripravnikov iz Küstendila pod vodstvom

svojih učiteljev. V Ljubljani so si ogledali muzej in šole. Župan Hribar jih je pri Lloydju pogostil na mestne stroške. Iz Ljubljane so odpotovali v Bosno.

Nekaj pravil krščanske vzgoje.

1. Bodi sam, kar naj bodo otroci. 2. Stori, kar naj otroci storijo; opusti, kar naj otroci opusté. 3. Živi tako, kakor naj tvoji otroci živé, pa ne le, kadar te vidijo in slišijo, temveč tudi tedaj, kadar te ne vidijo in ne slišijo. 4. Če se otroci pregreše, preišči sebe, vsa svoja dela in opravila. Ako zaslediš na sebi napake, grehe in nerodnosti, poboljšaj najprej sebe, potem pa še-le skušaj poboljšati otroke. 5. Pomisli, da je tvoja okolica prav taka in ne drugačna, kakoršen si ti sam. 6. Ako se pustiš vsak dan voditi Bogu, pustili se bodo otroci radi tebi voditi. Bolj, ko si pokoren Bogu, tem bolj bodo otroci tebi pokorni. 7. Vzglede brez ljubezni do otrok je podoben luni, katera pač sveti, a ne greje. Vzglede srčno ljubeznijo do otrok je podoben solncu, katero s svojimi žarki vse oživilja.

Svetovna razstava v Parizu se je slovesno otvorila veliko soboto, 14. t. m. Kar prve dni jo je obiskalo nebroj ljudstva, dasi razna dela še niso dovršena in je razstava še zelo nepopolna. Tudi Avstrija se je udeležuje in sicer ima tri poslopja. Prvi dan je prišlo v razstavo 118.630 oseb. — Značilno pa je za framaçonsko vlado na Francoskem, da se je razstava slovesno otvorila veliko soboto in tako žalilo versko čustvo katoliških Francozov.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.